

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 4

DOM
2009-02-20
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 7501-05

Sid 1 (17)

PARTER

KÄRANDE

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: advokaten Mats Wikner
Ombud: advokaten Catharina Wikner och jur kand Veronica Johansson
Advokatfirman Wikner
Box 1279
791 12 Falun

SVARANDE

Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag (publ), 516401-7799
106 26 Stockholm

Ombud: advokaten Kjell Bastling
Bastling & Partners
Kungsgatan 26
111 35 Stockholm

DOMSLUT

1. Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag (publ) skall till ... betala 27 134 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 1999, 71 217 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2000, 87 915 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2001, 91 661 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2002, 94 898 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2003, 65 032 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2004, 104 553 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2005, 112 122 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2006, 119 499 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2007, 125 591 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2008, 131 584 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2009, allt till dess betalning sker.

Dok.Id 651195

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Fleminggatan 14	08-561 654 10 E-post: stockholms.tingsratt.avdelning4@dom.se www.stockholmstingsratt.se	08-561 650 04	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

2. Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag (publ) skall till [redacted] betala en årlig livränta om 131 584 kr med början den 1 januari 2009 samt till och med den 31 juli 2017, varvid 1/12 av den årliga livräntan skall betalas den 25:e dagen i varje månad med början den 25 januari 2009. Den årliga livräntan skall ändras den 1 januari varje år, med början den 1 januari 2010, enligt lag (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor. Ränta enligt 6 § räntelagen skall utgå från den 25:e i varje månad på då förfallet belopp till dess betalning sker.
  3. Tingsrätten fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Mats Wikner till 218 389 kr, varav 147 936 kr avser arbete, 18 270 kr tidsspillan, 8 505 kr utlägg och 43 678 kr mervärdesskatt.
  4. Tingsrätten fastställer kostnaderna för [redacted] rättshjälp till 236 461 kr, varav 218 389 kr avser ersättning åt Mats Wikner enligt p 3 ovan, 4 552 kr avser resa och uppehälle för [redacted] 10 000 kr avser kostnader för ett intyg från Frösunda Rehab Station och 3 520 kr avser utredningskostnader.
  5. Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag (publ) skall ersätta kostnaderna för [redacted] rättshjälp uppgående till 236 461 kr enligt den fördelning som Rättshjälpsmyndigheten beslutar.
  6. Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag (publ) skall ersätta [redacted] rättegångskostnader med 33 896 kr, varav 22 730 kr avser ersättning åt Mats Hamberg, 4 387 kr ersättning åt Jens Draiby och 6 779 kr mervärdesskatt, jämte ränta på 33 896 kr enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.
-

BAKGRUND

..... råkade ut för en trafikolycka den 5 juli 1991. Den bil som färdades i var trafikförsäkrad hos Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag (publ) (Trygg-Hansa). Sedan ..... framställt anspråk på ersättning med anledning av trafikolycksfallet har Trygg-Hansa till honom under tiden från slutet av juli 1994 och till början av juni 1998 såsom förskott utbetalat sammanlagt 347 931 kr avseende ersättning för inkomstförluster, kostnader och olägenheter. Trafikskadenämnden har prövat ärendet vid två tillfällen och i ett första yttrande den 16 oktober 1997 förordade nämnden att ersättning skulle lämnas för inkomstförluster samt för kostnader och olägenheter avseende prövningsperioden den 26 juli 1991 – den 31 december 1996. I ett andra yttrande den 14 juni 2004 fann Trafikskadenämnden att det inte kunde anses vara klart mera sannolikt att de aktuella besvären hade orsakats av trafikolyckan än att det fanns en annan orsak till dessa. Nämnden förordade därför att någon ytterligare ersättning inte borde utgå ur trafikförsäkringen.

Tvist råder mellan parterna huruvida överenskommelse träffats om att trafikolyckan den 5 juli 1991 orsakat ..... besvär och arbetsoförmåga och, om någon sådan överenskommelse inte skulle ha träffats, huruvida samband föreligger mellan trafikolyckan och ..... besvär och arbetsoförmåga.

YRKANDEN M M

..... har yrkat att tingsrätten skall förplikta Trygg-Hansa att till honom betala ersättning för inkomstförluster med 27 134 kr för 1998, med 71 217 kr för 1999, med 87 915 kr för 2000, med 91 661 kr för 2001, med 94 898 kr för 2002, med 65 032 kr för 2003, med 104 553 kr 2004, med 112 122 kr för 2005, med 119 499 kr för 2006, med 125 591 kr för 2007 och med 131 584 kr för 2008 jämte ränta enligt 6 §

räntelagen på ettvarvt av beloppen från den 1 januari året efter beloppet är intjänat till dess betalning sker. har vidare yrkat att tingsrätten skall förplikta Trygg-Hansa att till honom betala en årlig livränta om 131 584 kr med början den 1 januari 2009 samt till och med den 31 juli 2017, varvid 1/12 av den årliga livräntan skall betalas den 25:e i varje månad med början den 25 januari 2009. Det årliga beloppet skall ändras den 1 januari varje år, med början den 1 januari 2010, enligt lagen (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor. Ränta enligt 6 § räntelagen skall utgå från den 25:e i varje månad på då förfallet belopp till dess betalning sker.

Trygg-Hansa har bestritt käromålet men förklarat sig vitsorda yrkad ersättning för inkomstförluster jämte yrkad livränta som skäliga i och för sig. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Parterna har fordrat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

har som grund för sin talan åberopat att parterna, uttryckligen eller konkludent, träffat ett avtal av innebörd att trafikolyckan den 5 juli 1991 orsakat hans besvär och efterföljande arbetsoförmåga. I andra hand har åberopat att han skadats i följd av trafik med ett motordrivet fordon som var trafikförsäkrat hos Trygg-Hansa. Trafikskadeersättning skall därför utgå för uppkomna skador.

Trygg-Hansa har som grund för sitt bestridande åberopat att parterna inte träffat något avtal om att trafikolyckan skulle ha orsakat hans besvär och arbetsoförmåga. Trygg-Hansa har i andra hand åberopat att det inte föreligger något samband mellan trafikolyckan och besvär och arbetsoförmåga.

PARTERNAS TALAN

Den 5 juli 1991 skadades han när han som förare av en personbil krockade med en VW buss. Han utsattes för kraftigt våld mot huvudet. Omedelbart efter händelsen fick han huvudvärk och blev illamående. Inom något dygn fick han nackvärk, domningar i vänster arm, balansproblem och minnessvårigheter. Därefter har symtombilden varit konstant medan intensiteten av besvären har varierat. Den 12 september 1991 sökte han första gången läkarhjälp efter olyckan. Före olyckan var han sällan sjukskriven. - Han utsattes för misshandel 1979 och fick en käkfraktur och han hade också en del problem med sina tänder. Alla besvär som han hade haft med anledning av misshandeln och hans problem med tänderna hade upphört vid tiden för olyckan. - Han anmälde personskadan som han ådrog sig vid trafikolyckan till Trygg-Hansa och bolaget inledde skaderegleringen utan att han företräddes av något ombud. Efter skriftväxling överenskom parterna i juli 1994 att han skulle erhålla en slutlig ersättning om 53 000 kr för kvarstående besvär efter trafikolycksfallet. Det framgår av skriftväxlingen att Trygg-Hansa accepterade att samband förelåg mellan trafikolyckan och hans besvär. Sedan han anlitat advokat Mats Wikner som ombud i ärendet bekräftade Trygg-Hansa i brev av den 2 oktober 1995 till Mats Wikner att bolaget inte hade ändrat sin tidigare invaliditetsbedömning och bolaget ville ha uppgifter för beräkning av den inkomstförlust som han lidit. Vid ett möte i Falun den 18 april 1996 mellan honom, Mats Wikner och Christer Alm, som då var ansvarig för skaderegleringen hos Trygg-Hansa, accepterade Trygg-Hansa 15 procents invaliditet som en följd av trafikolyckan. Man var oense endast om inkomstunderlagen för år 1995 och för tiden därefter. Trygg-Hansa återkom till Mats Wikner i brev av den 27 maj 1997 och förklarade att sakkunnigläkaren Jan Stenport, med stöd av all befintlig utredning, bedömt att hans medicinska invaliditet uppgick till 12 procent enligt det nya "regelverket". Ärendet prövades i Trafikskadenämnden för perioden den 26 juli 1991- den 31 december 1996 och inför prövningen i nämnden hade Trygg-Hansa sammanställt parternas ståndpunkter i de olika ersättningsfrågorna. Det framgick att Trygg-Hansa ansåg att hans arbetsförmåga var orsakad av trafikolyckan den 5 juli

1991. Han hade lämnat fullmakt åt Trygg-Hansa för att bolaget skulle ha möjlighet att inhämta alla erforderliga uppgifter om honom. Trygg-Hansa hade dessutom en skyldighet att utreda ärendet. Inför prövningen i nämnden gjorde Trygg-Hansa bedömningen att hans medicinska invaliditet uppgick till 15 procent. Trafikskadenämnden yttrade sig i ärendet den 16 oktober 1997, varvid nämnden godtog Trygg-Hansas kalkyl såvitt avsåg inkomstförluster för tiden till och med den 31 december 1994. För år 1995 och 1996 angav nämnden att dess yttrande var preliminärt och att frågan om inkomstförluster, liksom frågan om lyte och men, skulle anstå till nästa prövningstillfälle i nämnden. Trygg-Hansa förklarade för honom i ett fax av den 19 november 1997 att bolaget var berett att följa Trafikskadenämndens yttrande. Bolaget har fram till slutet av maj 1998 utbetalat sammanlagt 347 931 kr till honom, varav 195 000 kr avser ideell ersättning och 152 931 kr ersättning för inkomstförluster. Trygg-Hansa har således accepterat att det föreligger ett samband mellan trafikolyckan den 5 juli 1991 och hans besvär och arbetsoförmåga. Först sedan Karolina Emilson på Trygg-Hansa övertagit ansvaret för skaderegleringen från Christer Alm ändrade bolaget inställning i sambandsfrågan. Under tiden som Christer Alm handlade ärendet hos Trygg-Hansa var parterna ense om att samband förelåg mellan trafikolyckan den 5 juli 1991 och hans besvär och arbetsoförmåga. Samma medicinska rådgivare som gjorde bedömningen att samband förelåg har därefter, utan att något medicinskt underlag tillkommit eller några andra förhållanden ändrats, kommit till motsatt slutsats. Samtliga läkare som har behandlat honom är ense om att hans besvär och arbetsoförmåga härrör från trafikolyckan den 5 juli 1991. – Vid tiden för olyckan arbetade han som familjeterapeut i Falun. Han har efter olyckan försökt att återgå till sitt arbete, vilket han klarade under en viss tid. Han blev i januari 1995 sjukskriven på halvtid och han har därefter inte kunnat arbeta heltid. Han beviljades förtidspension 1998 med verkan från och med september 1997.

Trygg-Hansa

Av skadeanmälan som upprättade vid olyckstillfället den 5 juli 1991

framgår att han framförde sin bil i en hastighet av ca 10 km per timme och att inte heller ådrog sig några personskador. kolliderade med en VW buss vars hastighet i kollisionsögonblicket uppgick till ca 5 km per timme. Först den 21 april 1992 anmälde till Trygg-Hansa att han hade skadats vid trafikolyckan den 5 juli 1991. framhöll i anmälan att han hade haft huvudvärk sedan september 1991. Sambandet mellan trafikolyckan den 5 juli 1991 och besvär och arbetsförmåga har utretts av bolagets sakkunnigläkare. Läkarna Nils Rydell, Jan Stenport, Anders Schmalholz, Hans Göran Hårdemark och Ragnar Kalén har samtliga kommit fram till att det inte förelåg något samband mellan olyckan och besvär och arbetsförmåga. Samma slutsats har Trafikskadenämndens medicinske rådgivare, Hans Link, kommit fram till. Även om Trygg-Hansa ifrågasatte samband har bolaget enligt gängse praxis utbetalat ersättning i förskott till till dess att utredningen visat att samband inte förelegat. Trygg-Hansa ifrågasätter inte att lider av de besvär som han gör gällande och bolaget ifrågasätter inte heller arbetsförmåga. besvär och arbetsförmåga har emellertid andra orsaker än trafikolyckan den 5 juli 1991 vilket bland annat framgår av den omfattande utredning som Hans Link gjort. Bolaget gör gällande att något avtal, varken uttryckligen eller konkludent, har träffats. Som framgår av Trafikskadenämndens senaste yttrande i skaderegleringsärendet hade inte några frågor i ärendet prövats slutligt. I en promemoria som bolaget ingav till Trafikskadenämnden inför nämndens första prövning av ärendet bedömde bolaget att totala invaliditetsgrad, oavsett orsak, uppgick till 15 procent. Trygg-Hansa redogjorde i promemorian för de tvivel som förelåg beträffande sambandsfrågan och, eftersom ersättningen var begränsad i tiden, förutsatte bolaget att en ny bedömning av sambandsfrågan kunde göras inför nästa prövning i nämnden. På grundval av den utredning som då förelåg drog Trygg-Hansa slutsatsen att en viss ersättning kunde utgå. I enlighet med bolagets praxis godtog Trafikskadenämndens yttrande och bolaget betalade ut ersättning i enlighet med yttrandet. Eftersom prövningsperioden enbart sträckte sig fram till och med år 1996 innebar bolagets godtagande av nämndens bedömning inte ett medgivande av ersättningsskyldighet

efter periodens utgång. Inte heller bolagets utbetalningar av ersättning innebar ett medgivande av ersättningsskyldighet. Den promemoria som bolaget ingav till Trafikskadenämnden inför den första prövningen kan inte ses som ett anbud till . Promemorian tillställdes inte utan Trafikskadenämnden. Det framgick av omständigheterna att det var ett underlag för nämndens bedömning och inte ett erbjudande om ersättning till . Om emellertid promemorian skulle betraktas som ett anbud har avtal ändå inte ingåtts eftersom aldrig accepterade bolagets bedömning i promemorian. Det framgår av en tjänsteanteckning som Karolina Emilson gjorde den 11 maj 2001 att hon informerade Mats Wikner om att bolaget inte kunde anses vara bundet av sin bedömning att invaliditet uppgick till 15 procent eftersom denne inte accepterade bedömningen. Det framgår av den promemoria som bolaget ingav till nämnden inför den första prövningen att sambandsfrågan var oklar. kan därför inte ha uppfattat innehållet i promemorian som ett ställningstagande av bolaget att sambandet hade accepterats. Bolaget är inte bundet av ett ställningstagande i en promemoria utan bolaget har alltid rätt att ändra uppfattning fram till dess att bolaget meddelat försäkringstagaren att slutlig ställning i ersättningsfrågan tagits. Detta gäller särskilt eftersom det kommit in nya uppgifter i form av ny medicinsk utredning och eftersom Trafikskadenämndens första prövning endast avsåg en begränsad tidsperiod. Av 6 § trafikförsäkringsförordningen följer att bolaget är skyldigt att hänskjuta viktigare ersättningsfrågor till trafikskadenämnden innan bolaget får erbjuda en skadelidande en uppgörelse. Av 3 § a) i reglementet för Trafikskadenämnden framgår att bolaget skall inhämta nämndens yttrande i fråga om ersättning för inkomstförlust när förlusten beräknas uppgå till ett halvt basbelopp per år. Detta innebär att Trygg-Hansa var förhindrat att ingå någon uppgörelse utan att först slutligt höra Trafikskadenämnden. Bolaget får inte ens erbjuda en skadelidande en uppgörelse innan ett yttrande slutligt har inhämtats från nämnden. En skadereglerare saknar således såväl behörighet som befogenhet att ingå avtal med en skadelidande i en ersättningsfråga som är underställd obligatorisk nämndprövning.

BEVISNING

Förhör under sanningsförsäkran har hållits med _____ och på hans begäran har vittnesförhör ägt rum med _____.

_____, Mats Wikner,

_____. På begäran av Trygg-Hansa har vittnesförhör ägt rum med Karolina Emilson, Anders Schmalholz, Hans Göran Hårdemark och Hans Link. Därutöver har parterna åberopat omfattande skriftlig bevisning.

_____ har uppgett i huvudsak följande. Han utsattes för en misshandel 1991 och han fick då en käkfraktur som krävde sjukhusvård. Han hade problem med käkarna under några år och han drabbades av ständigt återkommande bihåleinflammationer. Efter misshandeln led han av huvudvärk på höger sida, vilken emellertid avklingade efter att han 1985 låtit korrigera sitt bett och sanera sina tänder. När olyckan inträffade den 5 juli 1991 hade han under en period om sex år inte haft någon huvudvärk. Trafikolyckan inträffade på en parkeringsplats vid Tanumshede Sommarland. Underlaget på parkeringsplatsen bestod av gräs. Han var förare av den bil som kolliderade med en VW buss och i bussen färdades bland annat hans son och hans syster. Hans tanke var att köra upp bredvid bussen för att tala med sin syster. Sen "small" det och han drabbades av några minuters minnesförlust. Han tror inte att han var avsvimmad. Han slog vänstra sidan av huvudet i ratten eller något annat. Han bedömer krocken som kraftig eftersom hans bil snurrade 180 grader på gräsmattan. Han fick omedelbart huvudvärk och ont i nacken. När de kom hem till campingplatsen där de vistades under sin semester mådde han illa och han kräktes flera gånger. Han såg ingen annan möjlighet än att avbryta semestern och åka hem. När han kom hem till sin bostad i Dalarna mådde han fortsatt dåligt och han besvärades av yrsel och huvudvärk och han var stel i nacken. Först i september 1991 sökte han läkare för sina besvär. Värken hade då blivit outhärdlig. Han uppgav felaktigt för läkaren att värken uppkommit sju veckor tidigare medan värken rätteligen uppkommit vid trafikolyckan eller tio veckor tidigare. I skadeanmälan som han gjorde i anslutning till olyckan

angav han felaktigt att hans bil färdats i ca 10 km per timme medan hastigheten i verkligheten uppgick till 30-40 km per timme. När han den 21 april 1992 anmälde personskadan per telefon till Trygg-Hansa uppgav han inte, såsom det antecknats av Trygg-Hansa, att han hade haft huvudvärk sedan september 1991 utan huvudvärken hade uppkommit i anslutning till olyckan den 5 juli 1991. Efter olyckan har han kontinuerligt lidit av de besvär som uppkom och han lider således av värk i vänstra delen av huvudet, nackvärk och nackstelhet samt domningar och stickningar i vänster arm. Han lider vidare av koncentrations- och inläringssvårigheter och han är inte heller lika stark och snabb som tidigare. Vidare blir han lätt irriterad och han har svängningar i humöret varjämte han lätt blir trött. Han har vid flera tillfällen fått förskottsbetalningar av Trygg-Hansa avseende bland annat inkomstförluster. Hans uppfattning är att Trygg-Hansa och han var ense om att han skulle få ersättning av bolaget.

Jens Draiby har uppgett i huvudsak följande. Han blev färdig läkare 1984 och sedan 1990 har han varit sysselsatt med medicinsk rehabilitering och smärtvård. Han har bland annat tjänstgjort två år vid smärtkliniken vid Karolinska sjukhuset och för närvarande verkar han som smärt- och rehabiliteringsläkare i Dalarna. Han har träffat vid ett tillfälle men han gjorde då inte någon kroppsundersökning av denne. Förutsättningen för hans bedömning, som han redovisat i sitt intyg och som han redovisar nu, är att besvär uppkom i anslutning till trafikolyckan den 5 juli 1991. Detta har emellertid inte något stöd i de tillgängliga journalanteckningarna. Om smärtan som beväras av uppkom i slutet av juli eller i september 1991 är det mycket mindre sannolikt att samband skulle föreligga mellan olyckan och besvären. Om den smärta som lider av endast skulle komma attackvis är besvären sannolikt inte heller kopplade till trafikolyckan. En besvärsbild liknande den som har kan även uppkomma utan att någon whiplashskada föreligger. tidigare problem med käke och bett kan inte förklara dennes nuvarande besvär. hade nämligen en besvärsfri period om flera år före trafikolyckan i juli 1991. Enligt hans bedömning framstår det som klart mera sannolikt

att _____ besvär är en följd av trafikolyckan den 5 juli 1991 än att besvären har en annan förklaring. Även om _____ i kollisionsögonblicket skulle ha hållit en hastighet av endast 10 km per timme blir hans bedömning av sambandfrågan densamma eftersom det är överraskningsmomentet vid sammanstötningen som är avgörande.

_____ har uppgett att hon är en yngre syster till _____ och att de har en nära kontakt. Hon träffade _____ några dagar efter olyckan och det syntes tydligt att han var stel i nacken. _____ klagade på att han hade värk men först efter några månader talade han om att söka läkare. Det är en mycket stor skillnad på hur hon uppfattar _____ före och efter olyckan. Före olyckan åkte han skridskor och skidor och han spelade fotboll. Efter olyckan "försvann allt" och han orkar inte göra vad han gjorde tidigare.

Lars _____ har uppgett att han var förare av den VW buss som blev påkörd bakifrån av den bil som fördes av _____ Omedelbart efter kollisionen "hängde" _____ över ratten och klagade över värk i nacken och huvudet. Senare samma dag började _____ må illa och kräktes. _____ ville avbryta sin semester och åka hem.

Monica _____, som färdades som passagerare i VW bussen, har i huvudsak lämnat samma uppgifter som Lars _____.

Hans _____ och Gun _____ har var för sig uppgett att de träffade _____ och dennes familj den 7 juli 1991 för att grilla. _____ berättade då att han krockat med sin bil och att han hade huvudvärk och ont i nacken.

Karolina Emilson har i huvudsak uppgett följande. Hon tjänstgör sedan 1988 som skadereglerare hos Trygg-Hansa och sedan 1994 sysslar hon med reglering av personskador. Sedan 2005 är hon Trygg-Hansas representant i Trafikskadenämnden.

Med anledning av att Christer Alm, som var ansvarig för regleringen av [redacted] ärende, fick en specialistbefattning inom bolaget fick hon någon gång 1998 överta ärendet. Vid den tidpunkten hade ärendet prövats i Trafikskadenämnden för en period. Frågan om ersättning för lyte och men hade vilandeförklarats till nästa prövningstillfälle inför nämnden. Hon vidtog därför åtgärder för att utreda ärendet ytterligare inför den slutliga prövningen i Trafikskadenämnden. Enligt gällande regler hade hon eller någon annan skadereglerare inte rätt att träffa någon överenskommelse med [redacted] innan saken prövats slutligt i nämnden. Hon är av uppfattningen att något avtal med [redacted] inte har träffats. De utbetalningar som Trygg-Hansa gjort till [redacted] grundar sig på en bedömning av innehållet i de handlingar som då fanns tillgängliga i ärendet.

Mats Wikner har uppgett att han i sin advokatverksamhet sysslat med personskadefrågor i över 20 år. Innan han fick uppdrag av [redacted] att företräda denne i skaderegleringen hade Trygg-Hansa fått fullmakt av [redacted] att inhämta all information bolaget behövde för att pröva ärendet. Vid det möte han och [redacted] hade med Christer Alm från Trygg-Hansa i maj 1996 förekom inte någon diskussion om sambandsfrågan utan sambandet var klart. Efter Trafikskadenämndens prövning av ärendet den 16 oktober 1997 har inte något nytt i sak tillförts ärendet.

Lars Cedergren har uppgett att han sedan 14 år arbetar som sjukgymnast. Han har viss medicinsk vidareutbildning. Sedan 12 år arbetar han på Alfa Rehab Center och han är väl förtrogen med whiplashskador. Den besvärshandling [redacted] uppvisar överensstämmer väl med en sådan skada.

Mats Hamberg har uppgett i huvudsak följande. Han är specialist i ortopedi och han tjänstgjorde som ryggkirurg i början av 1980-talet. Sedan 1988 driver han Alfa Rehab Center. [redacted] blev remitterad dit av en distriktsläkare i Dalarna och remissen talade om en whiplashskada. Han fann hos [redacted] tecken som var väl förenliga med en sådan skada. Vid sin undersökning av [redacted] hade han inte tillgång till

tidigare läkarjournaler utan endast remissen och egna uppgifter. Han var emellertid informerad om tidigare skador och besvär. Efter den misshandel som utsattes för 1979 besvärades denne av huvudvärk på höger sida. Värken kan även ha härrört från bihåleinflammationer och problem med tänderna som led av under 1980-talet. Före trafikolyckan 1991 var problemfri under en period om tre år och efter trafikolyckan fick huvudvärk på vänster sida. Även i låga hastigheter kan en whiplashskada uppkomma. Enligt vittnen på platsen för olyckan var skadan inte ringa. hade vid tiden för olyckan semester vilket kan vara en förklaring till att denne inte sökte läkarhjälp förrän den 12 september 1991. Erfarenhetsmässigt vet han att läkarjournaler kan vara behäftade med många felaktigheter. Hans bedömning är att det är övervägande sannolikt att besvär uppkom vid trafikolyckan 1991. Symtombilden före olyckan visade nämligen att hade huvudvärk på höger sida och efter olyckan endast på vänster sida.

Anders Schmalholz har uppgett i huvudsak följande. Han är specialist i ortopedi och har disputerat i ämnet. Han har tjänstgjort som överläkare vid Södersjukhuset i Stockholm. Sedan 1988 verkar han som medicinsk rådgivare åt i första hand Trygg-Hansa. Han är även medlem i Försäkringsläkareföreningen. I ett yttrande från 1995 angav han att den tidigare generösa bedömningen av invaliditet om 12-15 procent inte ändrats och han avsåg då endast graden av invaliditet och inte sambandet. I ett annat yttrande från 1999 kom han fram till att det inte förelåg något samband mellan trafikolyckan 1991 och besvär och arbetsoförmåga. Han avgav yttrandet tillsammans med två andra specialister i ortopedi. Besvären som lider av kan bero på en mängd andra orsaker. Överkonsumtion av alkohol och tabletter, ångest, relationsproblem, snarkningar och andningsuppehåll under sömnen kan bidra till besvären. Det är större sannolikhet för att samband föreligger mellan sparkarna som utsattes för 1979 och dennes besvär än att trafikolyckan 1991 gett upphov till besvären. Huvudvärk, som uppgett att han led av under första tiden efter trafikolyckan 1991, är inte typiskt för en

whiplashskada. Frånvaro av nacksymptom under första året efter olyckan och en stegrande besvärsbild är inte heller typiska för en sådan skada. Det är osannolikt att en whiplashskada kan uppkomma vid en så låg hastighet som enligt skadeanmälan framförde sin bil.

Hans Göran Hårdemark har uppgett att han är läkare och sedan 25 år specialist i neurologi. Han har tjänstgjort vid Södersjukhuset, Karolinska institutet och Akademiska sjukhuset i Uppsala och sedan 15 år verkar han även som medicinsk rådgivare åt försäkringsbolag. Han har nu ett deltidsförordnande som överläkare vid Akademiska sjukhuset och han bedriver även forskningsverksamhet. Han har besvärats av huvudvärk sedan 1979 och besvären är väl dokumenterade. Enligt skadeanmälan utsattes han för ett måttligt trauma vid trafikolyckan 1991. Han fick enligt anmälan inte några personskador. När han sökte läkare den 12 september 1991 på grund av huvudvärk förde denne inte trafikolyckan på tal. Inte heller då han sökte läkare för huvudvärk i februari 1992 nämndes trafikolyckan. Han led av huvudvärk och yrsel före olyckan. Fynden som gjordes vid en magnetröntgen 1999 har inte något att göra med trafikolyckan 1991. Det är helt osannolikt att han drabbats av en hjärnskada vid olyckan. Sociala, psykiska och ekonomiska problem kan orsaka de besvär han lider av. Han gör bedömningen att det inte föreligger något samband mellan trafikolyckan 1991 och hans besvär och arbetsförmåga. Vid sin bedömning har han inte tillmätt de olika vittnesintyg som han åberopat någon betydelse. Om besvären skulle ha uppkommit i anslutning till olyckan, såsom han hävdar, kan besvären vara en följd av trafikolyckan.

Hans Link har uppgett i huvudsak följande. Han har som läkare specialiserat sig i neurologi och han disputerade i ämnet i Lund 1967. Han blev utnämnd till professor 1972 och har därefter tjänstgjort vid Linköpings universitetssjukhus och vid Karolinska sjukhuset. Han har bedrivit klinisk verksamhet men även forskning och

undervisning. Trafikskadenämnden har anlitat honom som medicinsk rådgivare i över 20 år. Ett whiplashtrauma förutsätter våld. En hastighet av 10 km per timme är den lägsta hastighet som brukar accepteras för att en sådan skada skall kunna uppkomma. Det fanns således förutsättningar för whiplashvåld i detta fall. Vidare krävs att besvär bestående av nackvärk eller lokal ömhet i nacken eller skulderna visar sig i direkt anslutning till olyckan eller senast inom några dagar därefter. Besvär i form av huvudvärk debuterade två eller tre veckor efter olyckan och symtombilden var atypisk, vilket talar för att besvär har en annan orsak än trafikolyckan 1991. har överkonsumerat läkemedel efter trafikolyckan 1991, vilket kan vara en bidragande faktor till dennes besvärsbild. Det är inte osannolikt att degenerativa förändringar i ryggrad också kan ha bidragit till besvären. Konkurrerande orsaker är sannolikt upphovet till besvär och det är således osannolikt att besvär har samband med trafikolyckan 1991. Om emellertid besvär hade uppkommit i direkt anslutning till olyckan skulle besvären kunna vara en följd av trafikolyckan. Trygg-Hansa har under skaderegleringens gång ändrat uppfattning i frågan om huruvida samband föreligger mellan trafikolyckan och besvär.

DOMSKÄL

Tingsrätten prövar först frågan om det, som hävdar, har träffats en överenskommelse om att trafikolyckan den 5 juli 1991 orsakat besvär och arbetsoförmåga.

Tingsrätten kan inledningsvis konstatera att det är som har bevisbördan för att det föreligger en sådan överenskommelse som han påstår. När det gäller frågan om vilket beviskrav som skall gälla föreligger det inte någon lindring i det beviskrav som normalt gäller i dispositiva tvistemål utan har att styrka sitt påstående om att en överenskommelse träffats.

Det är ostridigt i målet att Trygg-Hansa med anledning av trafikolycksfallet till under tiden från slutet av juli 1994 och till början av juni 1998 såsom förskott utbetalat sammanlagt 347 931 kr för inkomstförluster samt för kostnader och olägenheter. Det är vidare ostridigt att Trygg-Hansa i ett fax av den 19 november 1997 förklarar att bolaget var berett att följa Trafikskadenämndens yttrande av den 16 oktober 1997. I yttrandet framhöll nämnden bland annat att den bedömde att gjorde inkomstförluster till följd av trafikolyckan.

Av utredningen i målet framgår inte annat än att Trygg-Hansa villkorslöst verkställt utbetalningar till under en period om knappt fyra år och att cirka 150 000 kr av sålunda gjorda utbetalningar avsett ersättning för inkomstförluster som Trygg-Hansa bedömt vara en följd av trafikolyckan. Av utredningen framgår även att Trygg-Hansa, företrädd av skaderegleraren Christer Alm, vid ett sammanträde den 18 april 1996 med och dennes juridiska ombud inte ifrågasatt att samband skulle föreligga mellan olyckan och besvär och arbetsoförmåga. Det framgår vidare av utredningen i målet att Trygg-Hansa redan i juli 1994 erbjudit en slutlig ersättning om 53 000 kr för bland annat lyte och men, att Trygg-Hansa i brev av den 2 oktober 1995 till ombud efterfrågat "handlingar som styrker inkomstförlusten" och att Trygg-Hansa i ett brev av den 27 maj 1997 till ombud förklarar, mot bakgrund av att tillstånd alltjämt försämrades, att det inte var möjligt att göra en invaliditetsbedömning som kunde ligga till grund för lösningen av ersättningsfrågorna.

Trygg-Hansa har således under en relativt lång tidsperiod inför uppträtt och handlat på ett sätt som klart uttryckt att bolaget hyste samma uppfattning som själv i fråga om sambandet mellan trafikolyckan 1991 och arbetsoförmåga. har inrättat sig härefter. Ett avtal i sambandsfrågan får därmed anses ha kommit till stånd. Att Trygg-Hansa senare ändrat uppfattning grundat på en ändrad bedömning av föreliggande underlag föranleder inte tingsrätten att göra en annan bedömning. förstahandsyrkande skall

därför vinna bifall. Trygg-Hansa har vitsordat av . . . . . yrkade belopp jämte sättet att beräkna ränta.

Vid denna utgång skall Trygg-Hansa i egenskap av tappande part förpliktas att betala dels kostnaderna för . . . . . rättshjälp dels . . . . . rättegångskostnader.

. . . . . beviljades allmän rättshjälp den 27 februari 1995. Av övergångsbestämmelserna till den nu gällande rättshjälpslagen följer att 1972 års rättshjälpslag skall tillämpas på den rättshjälp som beviljats

Advokaten Mats Wikner har begärt ersättning enligt rättshjälpslagen med 220 384 kr, varav 147 936 kr avser arbete, 1 596 kr traktamente, 18 270 kr tidsspillan, 8 505 kr utlägg och 44 077 kr mervärdesskatt. Begärd ersättning för nedlagt arbete motsvarar 134 timmar vilket, med hänsyn till uppdragets art och omfattning, framstår som skäligt. Begärd ersättning för traktamente saknar stöd i lag och kan därför inte bifallas.

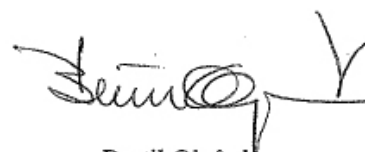
. . . . . har, såsom det får förstås, även yrkat ersättning för kostnader avseende läkarutlåtanden, utöver vad som ersätts av rättshjälpen, med 33 896 kr varav 6 779 kr utgör mervärdesskatt. Kostnaden är skälig och skall ersättas av Trygg-Hansa.

Göran Nilsson

Håkan Larson

Bertil Olgård